

Natura 2000-handleplan 2016–2021

Rusland

Natura 2000-område nr. 132

Habitatområde H116

Titel: Natura 2000-handleplan 2016–2021, Rusland, Natura 2000-område nr. 132, Habitatområde H116

Udgiver: Gribskov Kommune og Helsingør Kommune

År: 2017

*"Heden, ja, man tror det næppe,
men kom selv, bese den lidt:
lyngen er et pragtfuldt tæppe,
blomster myldre milevidt."*

(Tekst af H.C. Andersen 1859)

Forsidefoto: Hedelandskab, Rudolph Tegnens Museumspark, Rusland. Får afgræsser heden.
Fotograf: Nina Kjær Pedersen.

Må citeres med kildeangivelse.

Gribskov
Kommune

HELSINGØR
KOMMUNE

Indholdsfortegnelse

Resumé.....	4
Baggrund.....	5
Redegørelse for gennemførelse af seneste handleplan.....	6
Behov for indsatser.....	9
Indsatser fordelt på aktør.....	12
Prioritering af den forventede indsats.....	12
Forventede initiativer og plan for interessentinddragelse.....	13

Resumé

Handleplanen for Habitatområde H116 Rusland beskriver den indsats, der skal igangsættes i Natura 2000-området inden udgangen af 2021.

Dette Natura 2000-område er specielt udpeget på grundlag af en væsentlig tilstedeværelse af følgende naturtyper: Revling-indlandsklit (2320), tør hede (4030), enekrat (5130), surt overdrev (6230), stilkeke-krat (9190) og rigkær (7230). Natura 2000-planens målsætninger og indsatsprogram er væsentlige elementer i beskyttelsen af disse og af en generel sikring og forbedring af områdets naturværdier.

Målet er at bevare og fremme de naturtyper, som området er udpeget for at beskytte. Der vil i særlig grad skulle ske en indsats for naturtyperne tør hede (4030), surt overdrev (6230), enekrat (5130) og rigkær (7230).

De væsentligste naturforvaltningsmæssige opgaver i området knytter sig til fortsat sikring af drift på de sammenhængende, lysåbne naturarealer og til at sikre sammenhæng mellem forekomster af naturtyperne rigkær (7230) og surt overdrev (6230) med henblik på at gøre arealet mere robust.

Artsrigt surt overdrev med græs-indlandsklit med aflejringer af flyvesand, Rusland. Nationalt sjældne arter som Opret Kobjælde vokser her. Desuden er der flere bestande af Gul Evighedsblomst, ofte på de bare sandflader, som opnås ved tramp og slid fra køer eller heste, der græsser på overdrevet. Rensdyrlav vokser også flere steder på de bare sandflader, ligesom pionerarterne sandskæg og flipkrave. Fotograf: Nina Kjær Pedersen.

Kommunen og offentlige lodsejere skal endvidere være særlig opmærksomme på de ovenstående fire naturtyper, som har en væsentlig forekomst i området (jf. områdets målsætning) og er i tilbagegang.

Indsatsen udføres af lodsejere i området og gennemføres i videst muligt omfang gennem frivillige aftaler. Der findes blandt andet en række tilskudsordninger, som kan søges gennem NaturErhvervstyrelsen.

Baggrund

Naturstyrelsen (nu Miljøstyrelsen) har udarbejdet Natura 2000-planer for de 252 udpegede beskyttelsesområder, som indgår i den danske del af det europæiske Natura 2000-netværk. Planerne beskriver målene for det enkelte beskyttelsesområde og fastlægger de indsatser, der skal ske inden for planperioden 2016–2021. Natura 2000-planerne kan ses på Miljøstyrelsens hjemmeside <http://mst.dk>.

Ud fra Natura 2000-planerne har kommunerne udarbejdet kommunale handleplaner, som skal medvirke til at gennemføre Natura 2000-planerne for de enkelte områder. Denne handleplan er udarbejdet af Gribskov Kommune og Helsingør Kommune på grundlag af Natura 2000-plan for Natura 2000-område nr. 132 Rusland.

Hver kommune er ansvarlig for de dele af handleplanen, der vedrører kommunens geografiske område på land og kystnære områder. Planlægningen for de skovbevoksede, fredskovspligtige arealer varetages dog af Miljøstyrelsen og gennemføres hvert 12. år. Skovhandleplaner 2010-21 gælder således fortsat. Kommunerne og Miljøstyrelsen er hver især ansvarlige for, at handleplanerne gennemføres inden udgangen af år 2021.

Der er ingen offentlige lodsejere, som ejer arealer i dette Natura 2000-område. Derfor er der ikke udarbejdet en drifts- og plejeplan for området. Dermed er der heller ikke et Bilag 1 i denne handleplan.

Den lovgivningsmæssige baggrund for handleplanerne findes i miljømålsloven (lovbekendtgørelse nr. 1251 af 29. september 2016), bekendtgørelse om kommunalbestyrelsernes Natura 2000-handleplaner (bekendtgørelse nr. 944 af 27. juni 2016) og bekendtgørelse om tilvejebringelse af Natura 2000-skovplanlægning (bekendtgørelse nr. 946 af 27. juni 2016).

Den kommunale handleplan skal ifølge lovgivningen indeholde:

- En prioritering af kommunalbestyrelsens forventede forvaltningsindsats i planperioden på baggrund af en opgørelse af behovet for konkrete forvaltningstiltag
- De forventede initiativer, som kommunalbestyrelsen vil tage for at gennemføre Natura 2000-planen, herunder en plan for interessentinddragelse.
- En oversigt over fordelingen af indsatsten mellem kommunale myndigheder, Miljø- og Fødevarerministeriet og offentlige lodsejere.
- En redegørelse for gennemførelsen af handleplanen for den forudgående 6-års periode, der gør det muligt at vurdere, i hvilket omfang Natura 2000-planen for den forudgående periode er gennemført.

Handleplanen skal være så konkret, at dens gennemførelse kan vurderes. Dog må handleplanen ikke foregribe det præcise indhold af de aftaler eller afgørelser, der træffes i forhold til den enkelte lodsejer i forbindelse med gennemførelsen af handleplanen.

De kommunale handleplaner skal i samspil med vandplanlægningen realisere Natura 2000-planen, for så vidt angår vandbehov for de naturtyper, som er direkte afhængige af et vandøkosystem. Natura 2000-planens mål om forbedret vandkvalitet i større søer, vandløb, fjorde og kystvande realiseres gennem indsatsen i vandplanlægningen, og skal ikke indgå i de kommunale Natura 2000-handleplaner.

Den kommunale Natura 2000-handleplan er som udgangspunkt omfattet af krav om miljøvurdering i henhold til lov om miljøvurdering af planer og programmer (lov nr. 425 af 18. maj 2016). For samtlige statslige Natura 2000-planer er der foretaget en strategisk miljøvurdering. Handleplanerne har et indhold, der ikke adskiller sig fra de oplysninger, som allerede er givet i de miljøvurderede Natura 2000-planer. Da handleplanen ikke sætter nye rammer for fremtidige anlægstilladelser eller yderligere vil kunne påvirke internationalt udpegede naturbeskyttelsesområder væsentligt, er det kommunens vurdering, at der ikke er behov for en fornyet miljøvurdering.

Redegørelse for gennemførelse af seneste handleplan

De kommunale handleplaner for første planperiode har været gældende siden udgangen af 2012. Kommunerne har i den mellemliggende periode arbejdet for at gennemføre den indsats, der blev beskrevet i Natura 2000-handleplanen for planperioden 2010-2015.

Nedenstående tabeller viser en oversigt over de realiserede, påbegyndte og planlagte projekter inden for Natura 2000-området.

Surt overdrev afgræsses med køer. Fotograf: Nina Kjær Pedersen.

Tabel 1. Følgende projekter er finansieret via kommunernes egne midler eller DUT-midler:

Gribskov Kommune	Indsats	Privatejet
	Afbrænding i mosaik	Ca. 1,5-2 ha
	Dialog om rydning af uønsket opvækst af Rød-El i rigkær	0,5 ha
	Rydning af uønsket opvækst på hede	Ca. 1 ha
	Undersøgt hydrologiske forhold med henblik på forbedring af rigkær. Grundvandsspejl og pH er målt i alle rigkær	
	Faciliteret etablering af græsning med køer og ny hegning i enekrat	Ca. 6 ha
	Rydning for at fremme lysåben natur	Ca. 3 ha
	Årlig leslåning af rigkær	ca. 0,1 ha
	Vedligeholdt og sikret hegning og græsning af hede, og dialog om optimalt græsningstryk med får og mulighed for øgning af græsningstryk i perioder	ca. 21 ha
	Rydning af gyvel på hede	ca. 0,25 ha
	Rydning af døde enebærbuske	ca. 0,5 ha
	Høslet	ca. 1 ha
	Græsning af overdrev med køer	ca. 6 ha
	Græsning af rigkær med køer	ca. 1,5 ha ¹
	Sikring af skovnatur i skov uden fredskovspligt, aske- og ellesump	ca. 2 ha
	Sikring af skovnatur i skov uden fredskovspligt, stilk-egekrat	ca. 4 ha
	Dialog og information om sikring af skovnatur i skov uden fredskovspligt, herunder dialog om forbedring af hydrologi ved lukning af grøfter i aske- og ellesump. Undersøgt behov for forbedring af hydrologi.	0 ha forbedring af hydrologi realiseret
Helsingør Kommune	Indhegning af græsareal og græsningsaftale ²	2,3 ha
	Supplement til et hegn, til et dyrere raftehegn med klaplåger (også fredet areal)	7,5 ha

Indsatser er sket i samarbejde med ejere.

1. En stor del af rigkæret er ikke vurderet som rigkær i basisanalysen til denne planperiode.

Kommunen vurderer dog, at der fortsat er potentiale for rigkær også udenfor de tidligere kortlagte arealer med rigkær, pga. stor forekomst af bl.a. Tvebo Baldrian og Vinget Perikon.

2. Helsingør kommune har betalt for et hegn og lavet græsningsaftale på et privatejet, lysåbent område indenfor Natura 2000, selv om det ikke var medtaget i basisanalyserne eller i handleplanen, bl.a. som hjælp til bekæmpelse af Kæmpe Bjørneklo.

Tabel 2. Følgende projekter er finansieret gennem Landdistriktsprogrammet og er faciliteret af kommunerne:

Gribskov Kommune	Indsats	Privatejet
	Pleje af græs- og naturarealer ¹	Alle ejere af lysåbne naturarealer er oplyst om tilskudsordninger. ca. 20 ha ²
	Sikring af skovnatur	Alle ejere er oplyst om tilskudsordninger
	Sikring af skovnatur i skov uden fredskovspligt, stilk-egekrat	ca. 4 ha
	Sikring af skovnatur i skov uden fredskovspligt, aske- og ellesump	ca. 2 ha
Helsingør Kommune	Pleje af græs- og naturarealer	8,5 ha oplyst om ordningen
	Hegning	8,5 ha realiseret 8,5 ha oplyst om ordningen
	Rydning	Op til 1 ha planlagt og udført

1. Gribskov Kommune har haft dialog med ejere og dyreholdere om tilskudsordninger. Tilskud er bl.a. søgt til græsning i Enekrat af ejer. Kommunen har vurderet, at der kan søges om tilskud til nedsat græsningstryk, på både hede og i enekrat.
2. Arealer med tilskud angivet i MiljøGIS.

Tabel 3. Life-projekter

Gribskov Kommune	Der har været dialog med ejere om mulighed for LIFE-projekt til forbedring af rigkær i hele Pandehave Ådal. Men der er ikke iværksat Life-projekter inden for Natura 2000-området.
-------------------------	---

Yderligere indsatser

Ud over de ovennævnte indsatser har kommunerne søgt at gennemføre Natura 2000-handleplanen gennem nedenstående tiltag.

Gribskov Kommune

Kommunen har i begge planperioder en handleplan for bekæmpelse af kæmpe-bjørneklo, der pålægger lodsejere i kommunen at bekæmpe kæmpe-bjørneklo effektivt. Planen har fungeret under hele sidste planperiode og vil fungere i den kommende planperiode også.

Helsingør Kommune

I forbindelse med faciliteringen, jf. tabel 2, havde Helsingør kommune følgende indsatser.

Afgrænsning af sårbare engområder med orkideer og leverurt, så der ikke blev ryddet maskinelt her. Dialog med ejerne og forpagter om græsningstryk m.m., pga. skift i dyreart og ændring fra helårsgræsning til sommergræsning.

Helsingør Kommune havde borgermøde om forslaget til handleplan for alle ejere indenfor Natura 2000-området.

Helsingør Kommune har i begge planperioder en handleplan for bekæmpelse af kæmpe-bjørneklo, der pålægger lodsejere i kommunen at bekæmpe kæmpe-bjørneklo effektivt. Planen har fungeret under hele sidste planperiode og vil fungere i den kommende planperiode også.

Behov for indsatser

Natura 2000-planen for Natura 2000-område nr. 132 Rusland beskriver de konkrete mål for indsatsen. På baggrund af dette har kommunerne vurderet, at der er behov for nedenstående konkrete forvaltningstiltag. Hvor igangsatte indsatser fra handleplanen for planperioden 2010-2015 ikke er gennemført i sin helhed, indgår den udestående indsats i opgørelsen over behovet for konkrete forvaltningstiltag.

Tabel 4. Behov for forvaltningstiltag for naturtyperne*

Forventede forvaltningstiltag og metoder		Skøn over behov:		
		Igangværende indsats	Ny indsats	Samlet behov for indsats
Lysåbne naturtyper*	Rydning af uønsket opvækst	Gri: Ca. 3,5 ha	Gri: Op til 0,5 ha	Op til 4 ha
	Undersøge muligheder for at forbedre hydrologi		Gri: Op til 1 ha	Op til 1 ha
	Græsning eller høslæt <i>samt</i> fortsat dialog om dyrehold og græsningstryk.	Gri: Ca. 33 ha Hel: 8,5 ha (græsning)	Gri: Op til 1,5 ha	Op til 43 ha
	Fortsat rydning af døde Ene		Gri: Op til 0,5 ha	Op til 0,5 ha
	Afskrælning eller afbrænding i mosaik	Gri: Ca. 1,5-2 ha	Gri: Op til 1,5-2 ha ¹	Op til 1,5-2 ha
Skovnaturtyper uden fredskovspligt*	Skovnaturtypebevarende drift og pleje <i>samt</i> dialog om tilskudsordninger og sikring af skovnaturen.	Gri: Ca. 6 ha ²	Gri: Op til 8,3 ha Hel: 5,2 ha ³	Op til 19,5 ha

	Urørt skov	-	-	-
	Undersøge muligheder for forbedring af hydrologi og dialog herom, eks. lukning af mindre grøfter i ellesumpe.		Gri: Op til 1 ha	Op til 1 ha
Skovnaturtyper med fredskovspligt**	Skovnaturtypebevarende drift og pleje – evt. også med græsning	MST: Op til 1 ha		Op til 1 ha
	Urørt skov	-	-	-
	Forbedring af hydrologi	-	-	-
Sammenbinding af naturtyper	Samgræsning af arealer med overdrev og rigkær, samt samgræsning af arealer med lysåben natur og skovnatur hvor muligt	Gri: Ca. 6 ha	Gri: ca. 1-2 ha	Op til 7-8 ha
Ny habitatnatur	Rydning og genrydning af opvækst af gyvel for at fremme lysåben natur som hede, overdrev og rigkær		Gri: Op til 3 ha	Op til 3 ha
	Græsning af arealer der ryddes for at genskabe hede, overdrev og rigkær, samt evt. øgning af græsningsintensitet i perioder	Gri: Ca. 3 ha	Gri: ca. 0,5 ha	Op til 3,5 ha

Gri: Gribskov Kommune ; Hel: Helsingør Kommune ; MST: Miljøstyrelsen

* Omfatter ikke offentlige arealer, hvor ejeren gennemfører Natura 2000-planen i egne drifts- og plejeplaner. Se bilag 1.

** Indsatsen videreføres fra sidste planperiode da de vedtagne skovhandleplaner gælder i 12 år, dvs. perioden 2010-2021.

1. Eventuelt nye arealer afbrændes, men samlet set afbrændes op til 1,5-2 ha i handleplanperioden.

2. De 6 ha skovnatur er sikret med tilkudsaftaler om skovnaturtypebevarende drift og pleje - og /eller græsningsskov, samt sikring af ældre træer til naturlig død og henfald.

3. Dialog med ejerne af skovnatur , der ikke er fredskovspligtig, og som er registreret på MiljøGIS som skovnatur, om tilkudsordninger og sikring af skovnaturen.

Enebærkrat og surt overdrev med lyng. Enebærkrattet afgræsses nu med køer for at forynge enebær. Spiring af enebær fremmes ved tramp fra større dyr. Lyngsnerre, katteskæg og pillestar er også karakteristiske arter for dette område. Fotograf: Nina Kjær Pedersen.

Gribskov Kommune

Der planlægges dialog om muligheder for at regulere græsningstryk på lysåbne arealer og skifte mellem får, køer og evt. heste, samt geder efter behov.

Der planlægges dialog om mulighed for større hegninger, så lysåbne naturtyper kan græsses sammen med nærliggende arealer med andre lysåbne naturtyper, såvel som udyrkede græsningsarealer (med potentiale for at blive hede, overdrev og rigkær), samt skovnatur.

Helsingør Kommune

Vi vil oplyse om tilskudsmuligheder på de arealer, som ikke er omfattet af basisanalyserne, men hvor der kan søges tilskud til ifølge Arealinformation, og i den forbindelse vejlede om mere naturvenlig drift, både rydning og græsning/høslæt på de lysåbne arealer indenfor Natura 2000 området. Endvidere fortsætte dialogen om dyrehold og græsningstryk på et areal, hvor kommunen har lavet græsningsaftale (udenfor basisanalyserne).

Tabel 5. Behov for forvaltningstiltag for arter udover indsatser for naturtyper*

Der er ikke nogen arter på udpegningsgrundlaget for dette Natura 2000-område.

Indsatser fordelt på aktør

I Natura 2000-planen indsatsprogram er der retningslinjer, hvor der er behov for en nærmere afklaring af, hvem der følger op på retningslinjerne, Det drejer sig om følgende retningslinje:

- Der sikres sammenhæng mellem forekomster af naturtyperne rigkær (7230) og surt overdrev (6230) med henblik på at gøre arealet mere robust overfor a) for at mindske randpåvirkninger fra omkringliggende landbrugsarealer eller b) for at bidrage til etablering af større driftsenheder.

Tabel 6 angiver den aftalte opgavefordeling mellem handleplanmyndighederne i Natura 2000-området.

Tabel 6. Fordeling af opgaver mellem handleplanmyndigheder

Indsats	Handleplanmyndighed		Total
	Gribskov Kommune	Helsingør Kommune	
Sikre sammenhæng mellem forekomster af rigkær og surt overdrev	Op til 1-2 ha	-	Op til 1-2 ha

Prioritering af den forventede indsats

Natura 2000-planerne 2016-2021 har nationalt fokus på:

- Sikring af naturpleje
- færdiggørelse og sikring af indsats fra planperioden 2010-2015
- sammenhæng i naturen
- levesteder for ynglefugle og bekæmpelse af invasive arter.

Prioriteringen af den forventede forvaltningsindsats i planperioden skal ske på baggrund af opgørelsen af behovet for konkrete forvaltningstiltag (se tabel 4 og 5). Den nedenstående prioritering vil således afspejle den forventede tidsfølge af indsatsen i forbindelse med de konkrete forvaltningstiltag.

Gribskov Kommune

- Gribskov Kommune vil prioritere sikring af de lysåbne naturtyper tør hede, surt overdrev, enebærkrat og rigkær ved målrettet naturpleje
- Facilitere dialog med lodsejere om rydning af problemarter, særligt gyvel og kæmpe bjørneklo.
- Undersøge muligheder for sammenkædning af naturarealer med lysåben natur ved udvidelse af hegninger med græsning.
- Pleje af tør hede og surt overdrev med mosaikafbrænding
- Foryngelse af ene i enebærkrat
- Fokus på afgræsning af arealer, der indeholder både overdrev og rigkær, samt eventuelt udvide hegninger
- Undersøge og overvåge om græsning af de lysåbne naturtyper er optimal og gå i dialog med ejere om især græsningstryk og græsningsperiode.

Helsingør Kommune

Der ikke er foretaget nogen prioritering mellem tiltagene i planperioden, pga. få arealer.

Forventede initiativer og plan for interessentinddragelse

Det er kommunernes hensigt at planlægge og udføre projekterne som vist i tabel 7. I den forbindelse tager kommunerne en række initiativer for at inddrage lodsejere og andre interessenter i projekterne.

Tabel 7 viser kommunernes plan for interessentinddragelse, men der kan ske ændringer hvis det ønskes af lodsejerne, eller hvis andre forhold taler for det.

Tabel 7. Forventet plan for interessentinddragelse

Projekt navn	Initiativ	Tidsplan	Kommune
Drøfte handleplanen i Det Grønne Dialogforum	Kommunen afholder møder 4 gange årligt.	Hele planperioden	Gribskov
Dialog med relevante lodsejere/grundejerforeninger	Dialog om: hegning og rydning for sikring af lysåben natur sikring af skovnatur græsningstryk og plejemetoder (afbrænding, græsning, afskrælning)	Hele planperioden	Gribskov
Landdistriktsprogrammidler (LDP-midler)	Efter behov kontaktes relevante lodsejere/grundejerforeninger om mulighed for at søge LDP-midler.	Hele planperioden	Gribskov
Samarbejde med fagspecialister	Efter behov etableres sparringsgruppe med fagspecialister der har relevans for de enkelte habitatområder.	Hele planperioden	Gribskov
Natura 2000 - ture	Offentlige ture i Natura 2000-områder - formidling og dialog. Eventuelt inviteres/efterlyses lokale borgere der ligger inde med naturfaglig viden.	Hele planperioden	Gribskov
Dialog med Det Grønne Råd (Naturgruppen) om indsats og opfølgning	Kommunen afholder møder 4 gange årligt med Det Grønne Råd (Naturgruppen).	Hele planperioden	Helsingør
Dialog med ejere om indsats og opfølgning	Ad hoc dialog med ejerne.	Hele planperioden	Helsingør
Dialog med relevante fagspecialister	Kommunen vil invitere	Hele planperioden	Helsingør

Projekterne gennemføres ved frivillige aftaler. Derfor er det i mange tilfælde ikke på nuværende tidspunkt muligt at beskrive hvornår projekterne fysisk bliver udført. Kommunerne vil i hvert enkelt tilfælde sørge for, at relevante interessenter bliver inddraget.